

Pregled strokovnih člankov

Criminologie, Montréal, leto 2010, št. 1:

Karabanow, J., idr.: Delati za preživetje: izkoriščanje dela brezposelnih mladih, ki živijo na ulici (Formalno-zakonito in neformalno-nezakonito delo oz. delo »na črno« poznajo povsod po svetu. V Kanadi so raziskovali, kako se preživljajo brezposelni mladi in ugotovili, da večina dela »na črno«, da si zagotovijo sredstva za življenje, razvedrilo ter za drogo in alkohol. Številne »plačane« dejavnosti mladih so nezakonite: preprodaja drog, prodaja ukradenega blaga, prostitucija. Veliko mladoletnikov preživi večino svojega časa na ulici ali v različnih zavetiščih. Čeprav okolje šteje take mladoletnike za deviante in delinkvente, se številni med njimi želijo preživljati z rednim delom, vendar jih pri tem stigma ovira, da ne dobijo redne zaposlitve. V raziskavi so mladoletniki priznali, da jim »delo na črno« prinaša prednosti pred formalno zaposlitvijo: so časovno neodvisni, so sami sebi »šefi« in gospodarji, zaslužijo, kolikor želijo oziroma potrebujejo, pri delu lahko pokažejo vse svoje sposobnosti in inteligenco, lahko celo napredujejo v svoji »črni poklicni karieri«, poleg tega zanje kot brezposelne skrbijo socialne službe, tako da je zanje pogosto bolje poskrbljeno kot za redno zaposlene mladoletnike.) - Larouche, A.: Vpliv mladoletniškega zapora na oblikovanje mladoletnikove osebnostne identitete (V Kanadi so raziskovali vpliv mladoletniškega zapora na mladoletnikovo osebnost. Izhodišče raziskave je bilo, da so tako kot v drugih državah tudi v Kanadi sodišča vedno strožja pri obravnavanju mladoletnikov in da je namesto prevzgoje sedaj pomembno le kaznovanje. V pokrajini Québec so ugotovili, da je bilo aretiranih že 80 odstotkov mladih, ki živijo na ulici, 50 odstotkov pa jih je že bilo v mladoletniškem zaporu. Raziskava je pokazala, da zapor zapušča na mladoletnih obsojencih številne psihološke in družbene posledice. Večini zapor otežuje nadaljnje normalno življenje v družbi, ne nudi jim potrebne pomoči za osebnostno dozorevanje in ne prispeva k izgradnji njihove pozitivne osebnostne identitete. Raziskava je pokazala velik prepad med dejansko osebo in identiteto mladoletnikov in med osebo zaželeno oziroma pričakovano identiteto in ta prepad povzroča mladoletnikom velike težave. Večina mladoletnikov se po prestani kazni ni pripravljena in sposobna prilagoditi družbenim normam.) - Kaminski, D.: Pravice zapornikov in normalizacija zapora (Zapori po vsem svetu so še vedno totalne ustanove kljub vse večji demokratizaciji družbe in vedno novim mednarodnim pravilom za ravnanje z obsojenci. V praksi doživlja zapor številne kritike, saj ne izpolnjuje pričakovanj boja s kriminaliteto ter ne zmanjšuje niti primarne niti povratniške kriminalitete. V večini evropskih držav so zapori prenaseljeni, kar je posledica strožjih (daljših) zapornih kazni. Zaradi kritike resocializacijske tretmanske usmeritve se je po 1970. letu najprej v ZDA in nato še v zahodnoevropskih državah začela vse bolj uveljavljati retribucijska, kaznovalna in povračilna ideologija, vendar tudi ta ne daje pričakovanih učinkov na področju preprečevanja kriminalitete. Kljub večkratnim odločitvam

Evropskega sodišča za človekove pravice, »da se smejo pravice in svoboščine zapornikov omejiti samo toliko, kolikor to zahteva varnost demokratične družbe«, se v zaporih nič ne spremeni. Očitno je »normalizacija« zapora še daleč od svoje uresničitve in ostaja le politično geslo.) – Moulin, V.; Sévin, A.-S.: Poklicni odnosi med delavci zapora (Čeprav je zapor družbeno, kulturno in ideološko sprejet kot neizogibna ustanova, ima javnost napačne predstave o življenju zapornikov. V Franciji so zapori že desetletja prenaseljeni in tudi novo zgrajeni državni in privatni zapori niso rešili tega problema. Negativna podoba zaporov se prenaša tudi na delavce v zaporih, ki s svojim odnosom do obsojencev ustvarijo iz zapora totalno ustanovo. Zakonita moč države, da kaznuje in zapira obsojence zaradi varstva družbe, omogoča na drugi strani veliko arbitrarnosti in nezakonitosti. Pazniki doživljajo pri svojem delu konflikte in strese, saj prihaja med njimi in obsojenci do zelo različnih medsebojnih odnosov. Poleg strokovnega znanja naj bi bil paznik psihično stabilen in sposoben konstruktivne obrambe. Raziskava je ugotovila, da pazniki pogosto ne vidijo smisla v svojem poklicnem delu.)

Revue de droit pénal et de criminologie, Bruxelles, leto 2010, št. 3:

De Coninck, G., Lemire, G.: Vloga direktorja zapora (Čeprav je vloga direktorja odločilna za delovanje zapora, je malo raziskav o njegovi osebnosti in strokovnosti. V preteklosti je bilo direktorovanje »družinski poklic«, saj so fevdalni gospodje, kralji ali cesarji določenim družinam prepuščali vodenje zaporov, danes pa so postali direktorji zaporov državni menedžerji, ki delajo strogo po zakonu in se držijo nacionalnih in mednarodnih birokratskih pravil. Ne glede na zgodovinski čas pa je vedno veliko možnosti, da direktor zapora deluje po svoji osebni življenjski filozofiji. Dosedanje raziskave so ugotovile štiri prevladujoče tipe vodenja zaporov: skrb za varnost zapora in preprečevanje begov s statičnim in dinamičnim nadzorom zapornikov; preprečevanje nereda in konfliktov s situacijskim nadzorom; nadzor s povečanimi socialnimi stiki z zaporniki in razvojem medsebojnega zaupanja med delavci in zaporniki; stabilnost zapora se dosega z različnimi pozitivnimi režimi, saj se direktor zapora zaveda, da reda ne more ohraniti samo z disciplinsko samico. Praksa pa kaže, da številni direktorji delujejo nezakonito, kar ugotavljajo tudi nacionalna sodišča in Evropsko sodišče za človekove pravice v Strasbourgu.)

Revue de droit pénal et de criminologie, Bruxelles, leto 2009, št. 4:

Finceur, B.: Športne stave v teniškem tekmovanju (Ugotovljeno je, da visoke vsote denarja, ki krožijo v poklicnem tenisu, spodbujajo goljufije, saj je prišlo na dan že več

tovrstnih škandalov. Tako je bil dokazan doping na turnirju v Wimbledonu leta 2007 in na svetovnem turnirju U. S. Open. Še večji škandali so izbruhnili, ko so dokazali goljufije pri športnih stavah, ko so dobri igralci tenisa in njihovi družinski člani visoko stavili na lastni poraz in z »izgubljeno« igro zaslužili več denarja, kot bi ga dobili, če bi zmagali. V Angliji je policija v 5 letih ugotovila 45 goljufij pri športnih stavah v tenisu. Sami igralci priznavajo, da prejemajo bolj ali manj anonimne ponudbe do 100.000 evrov, če izgubijo dvojboj. Goljufije priznavajo tudi organizatorji športnih stav, ki so prepričani, da so »nenavadni« rezultati lahko samo posledica goljufij. Poklicna svetovna organizacija tenisa je dolgo časa zanimala doping in goljufije, v zadnjem času pa kaže večjo pripravljenost za preprečevanje goljufij. Kot v vsaki dejavnosti, so tudi v teniškem športu številni kriminogeni dejavniki. Tak dejavnik je dejstvo, da je samo v Franciji 2007. leta krožilo na športnih stavah 7 milijard evrov.) – Beernaert, M.-A.: Premestitev nevarnega obsojenca v oddelek s strožjim režimom prestajanja zaporne kazni (Belgijski zakon o izvrševanju kazenskih sankcij dovoljuje, da direktor osrednje uprave za izvrševanje kazenskih sankcij premesti »nevarnega« obsojenca v strožji režim prestajanja kazni najdalj za dva meseca, če je potrebno, se namestitvev lahko večkrat podaljša, kar pomeni, da obsojenec lahko celotno kazen preživi v posebno strogem režimu prestajanja kazni. Strožji režim odvzame obsojencu številne zaporske pravice in ugodnosti. Strogi režim je Belgija uvedla 2008. leta, najprej samo za obsojene teroriste, danes pa se uporablja tudi za ostale nevarne obsojence. Zakon predpisuje natančne postopke in pogoje za uporabo strožjega režima prestajanja kazni.)

Revue de droit pénal et de criminologie, Bruxelles, leto 2009, št. 5:

Bordojska deklaracija o sodelovanju med evropskimi tožilci in sodniki v demokratični družbi (Vsebinsko deklaracije je pripravila posebna skupina evropskih tožilcev in sodnikov na sestanku na Brdu pri Kranju 18. novembra 2009, deklaracija sama pa je bila uradno sprejeta na sestanku Posvetovalnega sveta evropskih tožilcev in Posvetovalnega sveta evropskih sodnikov v Strasbourgu, 8. decembra 2009. Osnovno sporočilo Deklaracije je, da mora demokratična evropska družba zagotoviti vsem ljudem enako, celovito in učinkovito pravosodje. Zato morajo tožilci in sodniki v vseh fazah kazenskega postopka skrbeti, da bodo zavarovane človekove pravice in svoboščine ter javni red in varnost družbe. Potrebno je zagotoviti spoštovanje enakosti orožij obtožbe in obrambe. Država mora zagotoviti popolno neodvisnost sodstva po načelu ločenosti zakonodajne, upravno-izvršilne in sodne oblasti. Potrebno je načrtno strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje tožilcev in sodnikov o pravnih in etičnih vrednotah

demokratične družbe. Tožilci in sodniki morajo zagotavljati mednarodno sodelovanje na področju pravosodja. Povečati je treba tudi medsebojno zaupanje med pravosodnimi organi različnih držav. Tožilci in sodniki kot temeljni dejavniki pravosodja v demokratični in pravni državi morajo preprečiti vse, kar bi lahko zmanjšalo zaupanje v njihovo neodvisnost in celovitost. Nenehno morajo skrbeti za povečanje svojega ugleda, časti in avtoritete.)

Revue internationale de criminologie et de police technique et scientifique, Genève, leto 2010, št. 2:

Bergeron, C. in drugi: Strah pred kriminaliteto pri starejših osebah v Québecu, Kanada (Po 1960. letu se je začelo v svetu raziskovanje strahu pred kriminaliteto oz. pred viktimizacijo. ZN ter Svet Evrope so sprejeli številne akte o varstvu žrtev. Številne raziskave so ugotovile večji strah pred kriminaliteto pri starejših osebah kot pri ostalih skupinah prebivalstva. V Kanadi od 1970. leta dalje vsakoletne raziskave kažejo, da izraža strah pred kriminaliteto od 27 do 43 odstotkov starejših oseb. Pri tem je zanimivo, da objektivni statistični podatki kažejo, da je pri tej skupini prebivalstva najmanjše tveganje, da postanejo žrtve kriminalitete. To razhajanje raziskovalci pripisujejo slabi operacionalizaciji in metodološkim pomanjkljivostim pri sestavi vprašalnikov in pri njihovi obdelavi. Za zmanjšanje napak pri raziskovanju strahu pred kriminaliteto vsebuje kanadski vprašalnik še skupino vprašanj, ki pokaže dejansko tveganje za viktimizacijo glede na določene lastnosti anketiranca. Starejše osebe se skušajo varovati tako, da se izogibajo določenih nevarnih krajev, ponoči ostajajo doma, se zapirajo v stanovanja, kupujejo alarmne naprave in osebno oborožitev za obrambo pred napadalcem. Vse sedanje viktimizacijske raziskave merijo le abstraktni strah pred kriminaliteto, vendar so kljub temu koristne, saj omogočajo spoznavanje odnosa ljudi do kriminalitete in olajšujejo različne preprečevalne programe na področju kriminalitete.) – Dupont, B.; Aïmeur, E.: Različne oblike tatvin človekove identitete (Tatvina identitete je že nekaj let kaznivo dejanje, ki kaže velik porast. V ZDA je bilo leta 2008 kar 9,900.000 odraslih ljudi žrtev tega kaznivega dejanja, kar predstavlja 4,3 odstotka vseh odraslih prebivalcev. Istega leta je bilo v Kanadi 1,700.000 oseb žrtev goljufije s tatvino identitete, kar 6,7 odstotka vseh odraslih prebivalcev. Kljub razširjenosti tatvin identitete je to področje še slabo raziskano. V ZDA in v nekaterih evropskih državah je tatvina identitete samostojno kaznivo dejanje, v drugih pa je le sestavni del drugih premoženjskih kaznivih dejanj. V literaturi so opisane tri etape tatvine identitete: pridobitev identifikacijskega dokumenta živih ali umrlih oseb s tatvino torbice, denarnice ali z računalniškim piratstvom; prodaja ukradene identitete nezakonitim trgovskim organizacijam, ki nato z lažnimi računi obremenijo žrtvin bančni

račun, ali pa tat sam izdelala lažni identifikacijski dokument (na primer plačilno kartico), ki ga uporabi za pridobivanje blaga ali denarja; dejanska goljufija z uporabo ukradene identitete, saj v nekaterih državah sama posest lažnega identifikacijskega dokumenta ni kaznivo dejanje. Med tehnološkimi sredstvi se najpogosteje uporabljajo za tatvino identitete: analiza vsebine računalniškega »koša«, odvržene datoteke ali elektronska pošta, neposredna tatvina elektronske pošte, socialni inženiring itd. Novost so računalniški logistični vohuni (SPYWARE) in lažna pošta (spam), »fišing«, »clic pop-up, Wet drive-by Down load) in drugi.) - Diev, F.: Feminizacija francoske žandarmerije in policije (V Franciji se že nekaj let razpravlja o (pre)tirani feminizaciji določenih poklicev. V tej zvezi se govori o konzervativizmu, diskriminaciji in »vojni spolov«. Po 1970. letu se je začela feminizacija žandarmerije in policije, zlasti ko je 1975. leta bil sprejet zakon o enakopravnosti žensk in moških v javnih funkcijah. Od 1983. leta, ko je bilo z odlokom predpisano najmanjše število žensk, vpisanih na policijsko akademijo, je bilo 1997. leta odpravljeno obvezno število žensk, saj to zaradi »splošnega položaja žensk v družbi« ni bilo več potrebno. Čeprav je bilo 2008. leta v žandarmeriji zaposlenih že 12,5 odstotka in v policiji 17,5 odstotka žensk, se še vedno govori, da ženske opravljajo »moški« poklic. Pogoji za sprejem in programi usposabljanja žensk so podobni pogojem za moške. Edino delovno mesto, ki ga ženske ne morejo dobiti, je delo v specialni policijski enoti in to predvsem zaradi varnosti žensk. Sicer pa so ženske - enako kot moški - zaposlene v prometni (motorizirani) policiji, konjenici, planinskih enotah, pri potapljačih itd.) - Uranaka, C.: Policija in družbeni formalni nadzor na Japonskem (Že dolgo je znano, da je na Japonskem več kot 50 odstotkov manj kriminalitete kot v ZDA in prav tako je 50 odstotkov manj policije na 100.000 prebivalcev. Ameriški raziskovalec Bayley je 1978. leta raziskoval razmere na Japonskem in ugotovil 8 razlogov za tako stanje: nizka stopnja nezaposlenosti, nizka stopnja spreminjanja stalnega prebivališča v življenju posameznika, nizka stopnja razvez in enostarševskih družin, preživljanje prostega časa v okviru družine, neenakopravnost žensk glede pravic v primerjavi z moškimi, majhno število policijskih škandalov, ki bi krnili ugled in avtoriteto policije, splošna politika v delovanju policije v skupnosti, politična stabilnost in odsotnost stavk ter javnih demonstracij. Razlog za porast kriminalitete v zadnjih letih naj bi bila nemoč tradicionalnih družbenih mehanizmov. Denis Szabo, kanadski kriminolog, vidi razloge za razpad tradicionalnih vrednot japonske družbe v odnosih med družbeno strukturo, moralo, običaji in pravom. Prav moč morale, običajev in prava določajo organizacijo družbe, vlogo in položaj policije in tudi kriminaliteto. Če je za Japonsko do 1970. leta veljal model integrirane družbe z individualnimi in kolektivnimi moralnimi in običajnimi sankcijami, je Japonska po 1980. letu prestopila v model delno integrirane družbe; mlada generacija je izgubila smisel za »srečno« tradicionalno

družbeno zaprto življenje v ozkem družinskem krogu, k temu so po 1993. letu prispevale tudi družbeno politične razmere - v obdobju od 1993-2009 se je zamenjalo 10 predsednikov vlad, število samomorov je naraslo na 30.000 letno, tradicionalna kultura vedno bolj izgublja družbeno nadzorno moč in pričel se je razvoj številnih subkultur. Posledica je porast mladoletniškega prestopništva, zlasti nasilja na vlakih, oboroženih ropov, napadov na starejše osebe, porast nasilja v šolah med učenci in do učiteljev.)

Revue pénitentiaire et de droit pénal, Paris, leto 2010, št. 1:

Renaut, M.-H.: Sodne zmote in kršitve človekovih pravic v francoskem kazenskem pravu (Zgodovina kaznovanja je polna sodnih zmot, ki niso bile samo posledica volje ali nesposobnosti sodnikov, temveč tudi lažnih dokazov. Očitno ni mogoče organizirati kazenskega pravosodja tako, da bi se sodne zmote preprečile, zato je treba omogočiti revizijo kazenskega postopka in izbrisati zmotno obsodbo nedolžnih oseb. Že iz rimskega prava velja načelo avtoritete razsojene zadeve (*res judicata pro veritate habetur*), ki prepoveduje ponovno obravnavanje razsojene zadeve. Prav tako je bistvo kazenskega prava načelo, da se ne sme ponovno odločati o že razsojeni zadevi (*ne bis in idem*). Francoska ustava in kazenski zakonik iz 1791. leta sta prepovedovala ponovno obtožbo za dejanje, za katero je bil storilec že obsojen ali oproščen. Danes pa višji interesi in interes humanosti zahtevajo možnost obnove vsakega končanega kazenskega postopka. Francoski zakon iz leta 2000 je poleg izrednega pravnega sredstva obnove postopka uvedel še novo možnost »postopka preverjanja«, ki je dopusten izključno zaradi kršitve določb Evropske konvencije o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah, postopek pa vodi Evropsko sodišče za človekove pravice. Pri vsakem poskusu spreminjanja že sprejete odločitve je treba upoštevati dve načeli: najprej nujnost poprave storjene krivice s sodno zmoto in nato skrb, da ne pride do zlorabe postopka. Zato mora zakon določiti stroge pogoje za vsak poseg v razsojeno zadevo in izdano sodno odločbo. Vsaka sprememba razsojene zadeve temelji na načelu iskanja materialne resnice in na drugi strani na domnevi nedolžnosti človeka, dokler se mu ne dokaže krivda. Ker se po francoski ustavi Evropska konvencija o človekovih pravicah in svoboščinah uporablja neposredno v notranjem pravnem redu, se obsojenec lahko sklicuje na kršitve določb konvencije v svoji zahtevi za spremembo sodbe zaradi kršitve priznanih pravic. Z novimi možnostmi poseganja v razsojeno zadevo sodne odločitve niso izgubile svoje avtoritete in verodostojnosti, temveč narobe, sedaj je vedno manj dvomov v pravičnost kazenskih sodb.) - Leturmy, L.: Osnovna načela novega francoskega zakona o izvrševanju kazenskih sankcij iz leta 2009 (Novi zakon je začel nastajati že

1995. leta, ko je minister za pravosodje dal obsojencem pravico do pritožbe zoper vsako izrečeno disciplinsko kazen oddaje v samico, 1996. leta pa je bil vpeljan nov disciplinski režim prestajanja zaporne kazni. Velika spodbuda za oblikovanje novega zakona so bile tudi odločitve Evropskega sodišča za človekove pravice in sprejem Evropskih zaporskih pravil leta 2006. Zasluge, da je Francija dobila nov zakon o izvrševanju kazenskih sankcij ima tudi predsednik države Sarkozy, ki je tak zakon obljubil pred predsedniškimi volitvami. Zakon je doživel številne spremembe. Novi zakon zagotavlja vsem zapornikom »spoštovanje njihovega dostojanstva in pravic, ki jih je mogoče omejiti samo toliko, kolikor je nujno potrebno, da se ohranita red in varnost v zaporu, za preprečevanje povratništva in varstvo interesov žrtev.« – Desessard, L.: Prilaganje francoskega prava Rimskemu statutu o Mednarodnem kazenskem sodišču (Francija je 2008. leta priznala pristojnost Mednarodnega kazenskega sodišča, da sodi vojne zločine na francoskem ozemlju in zločine, ki so jih storili francoski državljani kjer koli na svetu. Francija je aktivno sodelovala pri pripravi Rimskega statuta, prav tako je leta 2000 sprejela poseben zakon o sodelovanju z Mednarodnim kazenskim sodiščem. Ta zakon zavezuje Francijo, da sodeluje z Mednarodnim kazenskim sodiščem, aretira osebe, ki jih išče to sodišče in jih z uporabo evropskega zapornega naloga izroči sodišču, ter da izvršuje zaporne kazni, ki jih je izreklo Mednarodno kazensko sodišče. Vse navedeno velja le za kazniva dejanja genocida, kazniva dejanja zoper človečnost in vojne zločine. Nima pa francoski kazenski zakonik nobene določbe o kaznivosti vojnih zločinov naklepne uboja ali mučenja z ženevsko konvencijo zavarovanih oseb. Ker vsebuje Rimski statut določbo o nezastaranju genocida in drugih kaznivih dejanj, za katere je pristojno Mednarodno kazensko sodišče, mora tako določbo vsebovati tudi francoski kazenski zakonik.)

Pripravi Franc Brinc

The British Journal of Criminology, London, leto 2010, št. 4:

Tema revije je »Terorizem: kriminološke perspektive« in je namenjena »teoretično osveščeni empirični analizi terorizma«. Uredniki uvodoma poudarijo, da je »uradna« kriminologija dolgo časa spregledovala preučevanje terorizma, zato pa je ta našel teoretično osmišljanje v znanstveni publicistiki »kritične« kriminologiji in tisti o »pravi in družbi«. S to posebno številko želijo zapolniti vrzel empirične analize terorizma in študij primera v »uradni« kriminologiji. Tematska številka izpušča iz analize državni in državno sponzorirani terorizem, ker naj bi bil v preteklosti že dovolj obdelan. Publikacija je razdeljena na tri vsebinske sklope: (1) globalne

perspektive, (2) motivacija, strategije in poti (ki vodijo v) terorizma in (3) odzivanja na terorizem in zagotavljanja miru na konfliktnih območjih. – LaFree, G. in drugi: Mednarodni vzorci terorizma (Članek analizira podatke o 73.961 napadih na 206 območjih (državah in teritorijih) med letoma 1970 in 2006. Avtorji primerjajo tri različne metode merjenja terorizma in analizirajo podatke, pridobljene iz Centra START, iz t. i. Global Terrorism Database, saj uradne policijske statistike, viktimizacijske in samo-prijavne študije običajno ne vključujejo terorizma. Rezultati raziskave pokažejo, da obstajajo na svetovni ravni »žariščna mesta«, ki so v času precej stabilna: v desetih državah se je v preučevanem obdobju zgodilo 38 odstotkov vseh terorističnih napadov, več kot tri četrtine terorističnih napadov pa se je zgodilo na 32 območjih. Raziskava pokaže tudi vznik novih terorističnih »žariščnih mest« v državah južne in jugovzhodne Azije, Bližnjega Vzhoda in v Afriki.) – Levi, M.: Boj zoper financiranje terorizma: zgodovina in ocena nadzora »ogroževalnega financiranja« (Avtor analizira zgodovino mednarodnih prizadevanj pri nadzoru finančnih tokov denarja, namenjenega »terorističnim skupinam«, ki potekajo prek formalnega finančnega sistema. Ugotavlja močno motivacijo nekaterih držav in mednarodnih bančnih ustanov, da bi zmanjšali teroristične napade, ki škodijo državljanom, klientom, uslužbencem in dobičku, a je kljub temu zelo težko oceniti, kako sedanje javno-zasebno partnerstvo policijskega nadzora lahko zadane »tvegani kapital«. Finančna obveščevalna dejavnost ima zelo majhen zunanji učinek na zmanjševanje terorizma ali na kazenske obsodbe. Članek analizira razloge za ta manko, ki bi se lahko skrival v slabem merjenju pojava, slabi teoriji ali slabi uporabi pravil.) – Berko, A. in drugi: Spolne vloge, kriminaliteta in terorizem: primer arabske/palestinske ženske v Izraelu (Avtorji analizirajo motivacijo, življenjske poti in zaporske izkušnje arabskih/palestinskih žensk, ki prestajajo kazen zapora zaradi konvencionalnih kaznivih dejanj, s tistimi, ki so zaprte zaradi prestopkov, povezanih z varnostjo in terorizmom. Raziskovalna metoda je globinska analiza vsebine intervjujev, ki so bili opravljeni v zaporih v Izraelu, kjer ženske prestajajo zaporne kazni. Skupina je intervjuvala tudi zaporsko osebje in pregledala zaporske in sodne spise obsojenk, da bi preverila veljavnost njihovih izpovedi o življenjskih poteh in kaznovalni preteklosti. Rezultati raziskave: ženske obeh primerjanih skupin so si zelo podobne v tem, da so postopoma porušile pričakovanja, ki pritičejo ženski spolni vlogi. Obe skupini žensk pa se razlikujeta glede osebne zgodovine in načina, kako so na njihove kršitve vplivale spolne vloge in Izraelsko-palestinski konflikt. V nasprotju s tezo, da so zaprti v zaporu dovzetni za radikalizacijo, članek poudari, da je zelo majhna možnost, da bi bile tradicionalne Palestinske prestopnice dovzetne za rekrutiranje v teroristične skupine.) – Wilson, M.A. in drugi: Vedenjska analiza teroristične akcije: atentati in bombni napadi (baskovske) ETA med letoma 1980 in 2007 (Avtorji analizirajo psihološke dimenzije

dveh standardnih orožij baskovske separatistične organizacije ETA: atentatov in bombnih napadov. Z uporabo večdimenzionalnega »kumulativnega lestvičenja« (angl. Multidimensional Scalogram Analysis) ugotavljajo, da se incidenti med seboj razlikujejo glede na značilnosti žrtev. Za atentate sta ti značilnosti bližina in specifičnost tarče, bombni napadi pa se med seboj razlikujejo glede na stopnjo »namena škodovanja« in glede na tip žrtev (španske oblasti, turisti ali lokalno prebivalstvo). Korelacijska analiza je pokazala, da ima skupina ETA obdobje večje in manjše aktivnosti in da ni substitucijskega učinka med različnimi metodami povzročenja škode.) – Ruggiero, V.: Oborožen spopad v Italiji: kriminološke omejitve v analizi političnega nasilja (Članek analizira obsežno znanstveno produkcijo, ki preučuje nasilne politične konflikte, in prikaže njihove omejitve. Avtor meni, da kriminološke teorije in domneve tradicionalne kriminologije ne zadostujejo za pravilno razumevanje političnega nasilja. Sam se zavzema za dodatne pojasnjevalne kategorije (pojme in koncepte), ki jih črpa iz širšega družbenoteoretičnega polja. Svoje zaključke ponazarja s študijo primera političnih konfliktov v Italiji v 70. in 80. letih prejšnjega stoletja. Za to obdobje je značilno delovanje številnih oboroženih skupin, med katerimi so sicer najbolj znane rdeče brigade, avtor pa navaja 24 skupin, ki so izvajale različne nasilne napade. Osredotoča se izključno na levičarske oborožene skupine, z nekaterimi nekdanjimi člani skupin pa opravi intervjuje. Tako začrta temeljni definicijski problem terorizma in kritično poveže načine razumevanje terorizma z ideologijo in kulturnimi boji.) – Weisburd, D. in drugi: Teroristične grožnje in policijsko delovanje: študija izraelskih skupnosti (Članek se ukvarja z učinki terorizma in terorističnih groženj na učinkovitost policije. Predstavi pretekle ugotovitve raziskav o vplivu terorizma na delo policije, ki so pokazale, da povečane teroristične grožnje zmanjšujejo policijska sredstva za boj proti konvencionalni kriminaliteti, da protiteroristične aktivnosti zasenčijo običajno policijsko delo pa tudi, da teroristične grožnje krepijo nadzorstveno delo policije, kar (nehote) ustvarja kriminalitetnopravilni koristi. V raziskavi se usmerijo na vplive, ki jih je imelo povečanje terorističnih napadov in groženj v Izraelu v obdobju druge Intifade (2000-2004) na delo tamkajšnje policije, zanima pa jih le en vidik policijskega dela – zaključevanje primerov. Teroristične grožnje imajo pomemben učinek na ta vidik policijskega dela, a je ta učinek v različnih tipih skupnosti različen: višje stopnje groženj so povezane z nižjimi stopnjami zaključenih primerov v judovskih skupnostih, medtem ko je delež zaključenih primerov v skupnostih s pretežnim arabskim prebivalstvom večji.) – Jonathan, T.: Vključenost policije v protiteroristične dejavnosti in odnos javnosti od policije v Izraelu – 1998-2007 (Avtor analizira učinke, ki jih ima terorizem na odnos javnosti do policije v Izraelu. Ugotavlja, da je ta odnos odvisen od resnih terorističnih groženj in da se za krajši čas poveča zaupanje v delo policije, na dolgi rok pa to zaupanja upada (t. i.

»rally effect«). Tovrstno nihanje vpliva terorističnih groženj na odnos javnosti do policije ni ključnega pomena, temveč je ta odnos odvisen od »širših družbenih sil«.)

Criminology, Maryland, leto 2010, št. 2:

Rafter, N.: Molk in spomin v kriminologiji – nagovor »Southerland 2009« Ameriškega združenju za kriminologijo (Nagovor je odziv na dva nagovora članov predsedstva Ameriškega združenja za kriminologijo v letu 2009 (glej natis v Criminology, letnik 48, številka 1, 2010), ki kot osrednjo težavo sodobne kriminologije identificirata pomanjkanje študij zgodovine kriminologije. Govornica pojasni, zakaj so te študije nujno potrebne: intelektualna področja potrebujejo občutek za lastno zgodovino in poznavanje lastnih izvorov in razvoja vednosti, ker zgodovina (so)oblikuje individualne in kolektivne identitete, polaga temelje za sociologijo vednosti, spodbuja reflektivnost, nas uči, od kod prihajajo ideje in daje smisel našemu sedanjemu delu. Govornica predlaga okvir za razumevanje evolucije kriminologije kot znanosti, ki sega v pozno 18. stoletje in opredeljuje tri »primarne faze« kriminološkega razvoja: (1) raziskovalni modernizem (Guerry leta 1833 in Quetelet leta 1935), (2) samozavestni modernizem (od Lombrosa l. 1876 do 70. let prejšnjega stoletja) in (3) polemični (agonistični) modernizem (od 70. let dalje), ki (po)dvomi v znanstvene in epistemološke domneve doslejšnje kriminologije.) – Green, D.P.; Winik, D.: Ocena učinkov onesposabljanja in pogojnega odpusta na povratništvo prestopnikov, obsojenih za kazniva dejanja v zvezi s prepovedanimi drogami glede na naključne (pre)dodelitve primerov (različnim) sodnikom (Raziskava se osredotoča na vpliv, ki ga ima naključno dodeljevanje kazenskih zadev povratnikov različnim sodnikom, torej ne tistim sodnikom, ki so izrekli predhodno obsodbo. Raziskovalno vprašanje je, ali je pri obdolžencih (povratnikih), ki so dodeljeni bolj kaznovalno nastrojenemu sodniku, drugačna verjetnost recidivizma kot pri tistih, ki so dodeljeni bolj prizanesljivim sodnikom. Avtorja analizirata 1003 obdolžence, ki so bili obdolženi kaznivega dejanja, povezanega s prepovedanimi drogami, te podatke pa primerjata s 4-letnim obdobjem njihove predkaznovanosti. Sodniki so v novih zadevah odmerili občutno drugačne dolžine zapornih kazni ali dolžine preizkusne dobe. Avtorja ugotavljata, da naključno različne dolžine kazni nimajo zaznavnega učinka na stopnjo ponovne aretacije in da zapiranje ter nadzorovanje pogojno odpuščenih ne odvrata kriminalnega vedenja.) – Bernasco, W.: Sentimentalna pot k zločinu: vpliv kraja posameznikovega prebivališča na izbiro kraja storitve kaznivega dejanja (Avtor preverja uveljavljeno kriminološko tezo, da storilci pogosto izvršujejo kazniva dejanja na krajih blizu njihovih prebivališč. Raziskava potrjuje, da storilci kazniva dejanja ropa, vloma, tatvin iz avtomobilov in telesnih napadov bolj verjetno iz-

vršijo dejanja na območjih, kjer prebivajo v trenutku storitve dejanja ali kjer so prebivali v preteklosti. Bolj je tudi verjetno, da bodo prestopniki izvrševali tovrstna kazniva dejanja na območju sedanjega ali preteklega prebivališča, če so tam živeli daljše obdobje. Bolj je tudi verjetno, da bodo kazniva dejanja izvršili na območju preteklih prebivališč, če so se od tam preselili pred kratkim.) – Jacobs, B.A.: Zastrasovanje in zastrašljivost (Avtor pretresa utilitaristično kriminološko idejo zastraševanja, po kateri pride do zločina, ko prestopnik preračuna, da pričakovane koristi odtehtajo pričakovana tveganja. Povečevanje tveganj zato, vsaj teoretično, preprečuje večino kaznivih dejanj. Avtor razlikuje med zastraševanjem kot obsojenčevim dojemanjem in preračunavanjem koristi in izgub, in zastrašljivostjo kot prestopnikovo zmožnostjo, da opravi tovrstno računsko operacijo. To razlikovanje je po njegovem mnenju ključno za razumevanje kriminalitete z utilitarne perspektive.) – Hipp, J.R.: Dojemanje kriminalitete in nereda s strani stanovalec: kdaj gre za »pedsodok« in kdaj za razlike med družbenimi okolji? (Zaznavanje kriminalitete in družbenega nereda v soseski je odvisno od značilnosti prebivalcev. Članek pretresa okoliščino, koliko gre pri poročanju o kriminaliteti za pedsodke in koliko za »normalno« odzivanje na nered in znake kriminalitete. S primerjavo različnih sosesk avtor ugotavlja, da belci pogosteje menijo, da je v soseski več kriminalitete in nereda. Tudi ženske, posebej tiste z otroki, in prebivalci, ki dalj časa bivajo v soseski, sosesko dojemajo kot obremenjeno z več kriminalitete in nereda kot drugi prebivalci.) – Stewart, E.A.; Simons, R.L.: Rasa, zakon ulice in nasilniška odklonskost: večnivojska raziskava kulture ulice in posameznikovih norm nasilja (Članek analizira vpliv zakona ulice na izvrševanje nasilnih kaznivih dejanj. Na podlagi podatkov o 700 temnopoltih mladoletnikih iz ZDA sta avtorja preučila: (1) ali kultura ulice v (določeni) soseski napoveduje mladoletnikovo nasilje, ki gre preko in nad posameznikove vrednote uličnega zakona, in (2) ali kultura ulice v (določeni) soseski ublaži vrednote glede mladoletniškega nasilja na individualni ravni. Avtorja ugotavljata, da kultura ulice v posamezni soseski napoveduje nasilno odklonsko vedenje mladoletnikov in da so učinki vrednot uličnega zakona večji v soseskah, kjer ulično kulturo sprejemajo z odobravanjem.)

Pripravil Aleš Završnik

European journal of criminology, London, leto 2010, št. 3 :

Theobald, D.; Farrington, D.P.: Ali lahko iz raziskav o vplivu zakonske zveze na kršitelje povzamemo določene sklepe? (V nedavnem članku v reviji (Theobald in Farrington, 2009) je bilo dokazano, da se je število moških (obsojenih)

kršiteljev zmanjšalo po sklenitvi prve zakonske zveze, ki je trajala najmanj pet let. V odgovor komentarju, objavljenem v tej številki, Lyngstad in Skardhamar (2010) nasprotujeta «nekaterim sklepom», ki jih okvirno predstavita v zaključku članka. Navajata tudi, da «raziskovalci občasno na vsak način želijo priti do zaključkov». Njune argumente je mogoče povzeti: 1. ni dokazov, da ima zakonska zveza učinek na odločitve - zakonska zveza je lahko rezultat, ne pa vzrok za spremembe v vedenju; 2. ni dokazano, da zakonska zveza vpliva na znižanje stopnje kaznivih dejanj; 3. zakonske zveze, sklenjene v mladosti, niso priporočljive, saj običajno sledijo razveze; 4. v različnih časovnih obdobjih imaj sklepanje zakonskih zvez različne posledice.) - Van Steden, R.; Nalla, M.K.: Zadovoljstvo državljanov Nizozemske z zasebnimi varnostniki (V zadnjih desetletjih se je povečalo zaposlovanje zasebnih varnostnikov v mnogih evropskih državah in Nizozemska ni nobena izjema. Toda kljub velikemu porastu zasebne varnostne industrije je le malo znanega o tem, kako javnost zaznava zasebno varovanje in njegovo vlogo pri preprečevanju kriminala in povečanju občutka varnosti. Članek proučuje odnos državljanov do dela varnostnikov, njihovo povezavo z javno policijo in njihovo stopnjo zadovoljstva z zasebnimi službami. Ugotovitve kažejo, da imajo nizozemski državljani različna mnenja o zasebnih varnostnikih. Kljub temu, v nasprotju z domnevno javno podobo zasebnega varovanja, ugotovitve kažejo tudi, da anketiranci ponavadi ne gledajo na naravo dela varnostnikov in njihovo strokovnost v povsem negativni luči.)

European journal of criminology, London, leto 2010, št. 4 :

Wong, T. M. L. In drugi: Dejavniki tveganja za prestopniško vedenje pri mladoletnikih in mladih ženskah: evropski pregled (Članek poroča o rezultatih tridesetih evropskih študij o dejavniki tveganja za prestopniško vedenje pri mladoletnikih in mladih ženskah. Dejavniki so primerljivi z dejavniki (mladoletnih) moških prestopnikov. Bolj ko se študije usmerjajo na posebna področja dejavnikov tveganj ali določene tipe prestopniškega vedenja; bolj izrazite so razlike med spoloma. Področje preučevanja ženskih prestopnic je omejeno, zato pa toliko bolj zaželeno v prihodnjih raziskavah.) - Friestad, C.; Skog Hansen I.L.: Razlike glede na spol zapornikov pri njihovi odločenosti o neponavljanju kaznivih dejanj (Članek obravnava vpliv zapornikove odločenosti za neponavljanje kaznivih dejanj po odsluženju zaporni kazni. Namen raziskave je ugotoviti, v kolikšni meri je tako pričakovano vedenje povezano s pomanjkanjem dobrega počutja, socialnim statusom in dojemanjem samega sebe med zaporniki, kot tudi to, kako se tako vedenje razlikuje med moškimi in ženskami. Podatki izhajajo iz raziskave reprezentativnega vzorca norveških zapo-

rnikov (225 moških in 35 žensk), ki so pokazali močno slabo počutje med zaporniki in zapornicami. Kljub temu pa večina zapornikov upa oz. predvideva, da se bodo lahko v prihodnje vzdržali ponovnih storitev kaznivih dejanj.

Criminal Justice and Behavior, Beverly Hills, leto 2010, št. 5:

Posebna izdaja: Spolna kriminaliteta in njeni storilci – proti dokazno podprti varnostni politiki (Od zgodnjih 90. let prejšnjega stoletja dalje so severnoameriški zvezni in državni zakonodajalci oblikovali in uveljavili vrsto predpisov in politik, namenjenih upravljanju s tveganji, ki jih za družbo pomenijo spolni prestopniki. V zadnjih letih postaja »spolna« zakonodaja ena najpomembnejših (kriminaliteno- in varnostno)političnih agend, v katero se je vmešal tudi ameriški kongres. Navkljub širjenju znanja o diagnosticiranju, zdravljenju in nadzoru spolnih delinkventov ostaja včasih kontraproduktiven prepad med teoretskimi usmeritvami in njihovo praktično (ne)uporabo.) – Veysey, B. M.; Zgoba, K. M.: Premislek o spolni kriminaliteti in njenih storilcih (Avtorici ugotavljata, da je število prijavljenih kaznivih dejanj zoper spolno samoodločbo v ZDA v zadnjih 25 letih upadlo. Začetek tega trenda je mogoče umestiti v obdobje pred uporabo javnih registrov spolnih delinkventov in predpisov o obveščanju skupnosti v sredini 90. let. Nejasno ostaja, ali je zakonodaja registracije in obveščanja povzročila kvalitativne spremembe v demografskih, kliničnih, kriminogenih in kriminalnih značilnostih prestopniške populacije ter v napovedih spolnega povratništva. Članek predstavlja rezultate empirične študije na to temo.) – Harris, A. J. in drugi: Spolno prestopništvo in težke duševne bolezni (Pisci opažajo, da sta v zadnjem desetletju problemski polji obravnavanja duševno bolnih storilcev kaznivih dejanj ter družbene rizičnosti spolnih prestopnikov privabili pozornost raziskovalcev, politikov in oblikovalcev politik kazenskega pravosodja, medtem ko je njuno združevanje ostalo v veliki meri nepreučevano. Dileme, ki se ob tem porajajo, so zlasti: vpliv številnih zakonskih omejitev za osebe z zgodovino spolne delinkvence na specifične življenjske karakteristike in potrebe duševno bolnih, vzpostavljanje »standardnih« modelov zdravljenja in nadzora seksualnih deviacij ter prilagajanje programov ustanov za mentalno zdravje zahtevam lika spolnega prestopnika. Članek se v povezovalni luči loteva teh in sorodnih vprašanj na ravni kriminalitete in varnostne politike.) – Zandbergen, P. A. in drugi: Oddaljenost storilčevega prebivališča od šol in dnevnih centrov (Pisci opozarjajo na vedno večje omejevanje naseljevanja obsojenih storilcev spolnih kaznivih dejanj, ne glede na pomanjkanje empiričnih dokazov za domnevo, da bližina njihovih bivališč šolam in podobnim institucijam prispeva k povratništvu. V floridski empirični raziskavi med

letoma 2004 in 2006 ni bila ugotovljena nikakršna tovrstna povezava.)

Criminal justice and behavior, Beverly Hills, leto 2010, št. 6

Lowenkamp, C.T. in drugi.: Prevzgojni domovi za mladoletne prestopnike v Ohio (Čeprav so pretekle raziskave pokazale, da prevzgojni programi učinkovito zmanjšujejo povratništvo, se je ob tem pokazalo tudi, da so nekateri programi bolj učinkoviti od drugih. To pomeni, da je opredelitev značilnosti učinkovitih vzgojnih programov pomembna za delo s prestopniki. Ameriška raziskava ne preučuje le učinkovitosti programov ustanov v Ohio, ampak dejansko preverja pozitivne učinke prevzgoje na raven povratništva. Ugotovitve so razkrile, da so programi, ki so bili višje in bolje ocenjeni, bolj učinkoviti pri preprečevanju ponovitev kaznivih dejanj.)

Criminal justice and behavior, Beverly Hills, leto 2010, št. 8

Hilton Z. et al.: Ocena tveganja med moškimi zaporniki, povzročitelji družinskega nasilja (Članek opredeljuje rezultate študije, ki je temeljila na t.i. ODARA (Ontario Domestic Assault Risk Assessment) testu. Vzorec je sestavljalo 150 zapornikov, povzročiteljev družinskega nasilja, ki so bili, na njihovo prošnjo, v letih 1995-2000 premeščeni v posebno institucijo s programom za preprečevanje družinskega nasilja. Kot nasilje so opredelili incident v družini, pri katerem je storilec fizično napadel partnerico. Rezultati raziskave kažejo, da je stopnja povratništva 27%, pri čemer se večina dejanj ponovi v obdobju do 8-ih let po odpustu iz zapore. Test je predvidel tudi resnost povratništva in možnost preživetja. Podana je še primerjava z rezultati, pridobljenimi v okviru celotnega prebivalstva.) - Gibson, C. L. et al.: Kako je spol upoštevan pri merjenju samokontrole? (Raziskava je preverjala veljavnost t.i. Grasmickove vedenjske lestvice (1993) glede na spol. Gre za inštrument, s katerim se na podlagi 24 točk ocenjuje stopnja obvladovanja samega sebe. Ugotovili so, da je 8 točk pristranskih glede na spol – petim točkam so bile ženske bistveno manj naklonjene, trem pa moški. Te točke so bile izključene iz lestvice, vendar pa je rezultat kljub temu ostal enak – moški se težje samoobvladujejo kot ženske. Ne glede na spol in upoštevanje teh 8 točk velja, da je verjetnost samoprijave kaznivega dejanja večja pri tistih z nižjo samokontrolo. Grasmickova lestvica je glede na ugotovitve precej zanesljiva, tako za ženske kot za moške.)

Barbara Bizilj in Saša Kmet

Crime, Law and Social Change, Dordrecht, leto 2010, let. 53, št. 4:

Naylor, T.: Podzemlje dragih kamnov – Tretji del: „Vroči kamni, trda valuta“ (V tretjem in zadnjem delu vpogleda v podzemlje dragih kamnov nam avtor izčrpno predstavi nezakonite dejavnosti pri prodaji nakita na drobno.) - Park, A. S. J.: Otroci kot vojaki in razdeljevalna pravičnost: kako se odzvati na meje pravnega urejanja? (Prispevek obravnava omejen domet pravnih odzivov na problem otrok kot vojakov. Najprej so predstavljeni primeri sojenja rekruterjem pred Mednarodnim kazenskim sodiščem in pred Posebnim sodiščem za Sierra Leone, nato pa se avtor loti analize strukturnih dejavnikov. Ugotavlja, da mednarodna kriminalizacija rekrutiranja otrok za vojskovanje ni uspela izkreniniti tega pojava, ker ne nameinja dovolj pozornosti strukturnim dejavnikom, ki mladoletnike vodijo v „prostovoljno“ članstvo v oboroženih skupinah.) - Bisschop, L.: Okoljska odgovornost korporacij in kriminologija (Prispevek je kriminološka analiza okoljske odgovornosti korporacij. Avtor najprej predstavi razmerje med družbeno in okoljsko odgovornostjo podjetij ter konceptom trajnostnega razvoja, temu pa sledi poskus definiranja okoljske odgovornosti in identifikacije vzrokov za ta pojav. Vir podatkov za analizo so delno strukturirani intervjuji/vprašalniki s ključnimi akterji v EU (nevladne organizacije, korporacije, Evropska komisija). - White, R.: Pregon in izrekanje sankcij v povezavi z okoljsko kriminaliteto: trendi z vidika družbenega in normativnega razvoja (Po kratkem pregledu tega, kdo kaj dela na področju okoljskega normiranja, se članek usmeri na nastajajoči sistem sankcij na tem področju. Predstavljene so meje in zmožnosti pregona v primeru okoljskih kršitev. Avtor v zaključku opozori na pomanjkanje sistematičnega zbiranja podatkov o kršiteljih ter oceni, da zgolj ekonomske spodbude (korenček) niso dovolj, potrebna je tudi „dolga palica“ za mednarodne korporacije). - Jacques, S.; Wright, R.: Kriminologija kot družbeni nadzor: diskriminatorne raziskave in njihova vloga pri reprodukciji družbenih neenakosti in kriminala (Avtorja izhajata iz postavke, da ne diskriminirajo samo zakoni, temveč so lahko diskriminatorni tudi kriminologi. V prispevku se išče odgovor na vprašanje: „Ali družbeni status prestopnikov vpliva na verjetnost, da bodo izbrani za raziskave o prestopništvu?“ Če so namreč kriminologi diskriminatorni, potem so sami aktivni udeleženci v reprodukciji družbenih neenakosti. Avtorja zaključita, da je potrebno zavestno razviti metodološke pristope, ki bodo odpravili tovrstno diskriminatorno prakso v kriminologiji.) - Rothe, D. L.: Odstiranje pokrivala imunitete: razprava o univerzalnem načelu odprave imunitete, realpolitiki in pravnem precedensu (Avtor analizira problem imunitete visokih državnikov, predvsem državnih poglavarjev. Osrednje mesto v analizi imata primera bivšega čilenskega predsednika Avgusta Pinocheta ter Abdoulaye Yerodia (zunanj minister Demokratične Republike Kongo) pred Meddržavnim sodiš-

čem iz leta 2002. Avtor sklene, da smo še daleč od popolne odprave imunitete „visokih državnikov“.).

Crime, Law and Social Change, Dordrecht, leto 2010, letn. 53, št. 5:

Thoumi, F. E.; Anzola, M.: Pranje denarja in drugega premoženja v Boliviji, Kolumbiji in Peruju: zakonodajni vsadek v ranljivih okoljih? (Prispevek se ukvarja s problemi, ki pestijo Bolivijo, Kolumbijo in Peru pri vzpostavljanju učinkovitega sistema za boj proti pranju denarja. V navedenih državah je ta boj bolj posledica mednarodnih kot domačih pobud. Predmet posebne analize so: obseg „neformalne“ ekonomije, nizka stopnja razvitosti finančnega sektorja in šibek sistem lastninske pravice. Avtorja zaključita, da je, zaradi posebnosti obravnavanih držav, učinkovita vprašljiva uporaba mednarodnih konvencij in v prihodnje predlagata večjo pozornost institucionalnim posebnostim.) - Rothe, D. L.: Omogočanje korupcije in kršitev človekovih pravic: vloga mednarodnih finančnih institucij (Avtorica analizira, kako določeni elementi v politikah mednarodnih finančnih institucij namesto da bi zavirali, pospešujejo koruptivne prakse režimov, paravojaških organizacij in mednarodnih korporacij. Po krajšem pregledu literature na to temo in predstavitvi integralne kriminološke teorije, ki naj bi pojav pojasnila, avtorica predstavi nekaj konkretnih primerov slabih praks Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke (Pakistan, Uganda, Indonezija).) - Koemans, M.: Vojna proti uličnemu „terorju“ - Zakaj se ukvarjamo z antisocialnim vedenjem? (Prispevek predstavi t.i. antisocialno vedenje, družbene odzive nanj ter konkretne vzroke za povečano regulacijo. V ospredju analize so zakonodajni ukrepi, ki so jih sprejeli v Veliki Britaniji in na Nizozemskem, kjer je pojav agresivnega vedenja v javnosti (npr. vpitje ter pljuvanje na potnike javnega prometa in zastraševanje voznikov) privedel do postreženega družbenega nadzora nad marginalnimi skupinami. Avtorica primerja nove represivne institute v Veliki Britaniji, ki so bili preneseni tudi na Nizozemsko, v nekoliko spremenjeni obliki ter opozarja na nevarnosti in pasti tega pristopa.).

Journal of Research in Crime and Delinquency, Beverly Hills, leto 2010, št. 2:

Piquero A. R. in drugi.: Poti prestopništva in njihova korelacija z (ne)uspešnim življenjem v poznih srednjih letih: ugotovitve raziskave iz Cambrida o prestopniškem razvoju (Prispevek skuša s statistično analizo odgovoriti na vprašanje, v kolikšni meri je mogoče iz prestopništva v mladosti napovedati (ne)uspešnost življenja v poznih srednjih letih. Vzorec predstavlja 411 moških iz južnega Londona, katerih (prestopniški) razvoj opazujejo od njihovega 8 leta starosti. Po oceni avtorjev

rezultati podpirajo hipotezo, da je kriminalna dejavnost posameznikov v mladosti relativno dober neodvisni napovedovalec (ne)uspešnosti življenja v poznih srednjih letih.) - Boutwell, B. B.; Beaver, K. M.: Medgeneracijski prenos nizke stopnje samoobvladovanja (Avtorja najprej na podlagi pregleda literature predstavita ugotovitve glede medgeneracijskega prenosa ne-socialnega obnašanja, nato pa se posvetita konkretnemu dejavniku samoobvladovanja. Rezultati njune statistične analize kažejo, da je stopnja samoobvladovanja pri materi (bolj) in očetu (manj) relativno dober pokazatelj stopnje samoobvladovanja pri otrocih. Analiza je pokazala tudi to, da način vzgoje ni izključni dejavnik pri medgeneracijskem prenosu samoobvladovanja, temveč da je treba upoštevati še številne druge - biološke in genetske - dejavnike.) - Cowell, A., J. in drugi.: Študija koristi in stroškov projekta „Prekinimo krog“ za mladoletnike (Prispevek predstavi t. i. cost/benefit analizo glede projekta „Juvenile Breaking the Cycle“, ki so ga izvajali v ameriški zvezni državi Oregon. Gre za projekt, ki naj bi od krivih poti odvrnil visoko rizično mladino; po identifikaciji dejavnikov tveganja naj bi jim nudili koordinirano in integrirano strokovno pomoč ter vzpostavili sistem sankcij in nagrad. Čeprav je v naslovu članka analiza stroškov in koristi, gre predvsem za analizo stroškov. Po rigorozni statistični analizi avtorji (ne)presenetljivo ugotovijo, da so stroški za mladoletnike, ki so vključeni v projekt, večji od stroškov, ki jih imajo z mladoletniki, ki niso vključeni v projekt in so deležni zgolj običajne oskrbe.)

Ciril Keršmanc

Crime & Delinquency, London, leto 2010, št. 3:

Carbone-Lopez, K.; Kruttschnitt, C.: Tvegana razmerja? (Raziskave kažejo, da so storilke kaznivih dejanj statistično pomembno pogostejše žrtve partnerskega nasilja kakor ženske v splošni populaciji. Kljub precejšnjemu številu študij o stopanju žensk na kriminalne (stran)poti so povezave s povečanim tveganja viktimiziranosti v partnerskem nasilju slabo osvetljene. Avtorici preučujeta življenjske stile in intimne »strategije« vzorca obsojenk ter med drugim ugotavljata pričakovano večjo verjetnost viktimizacije v razmerjih s kriminalno aktivnimi partnerji.) - Craun, S. W.: Ocenjevanje zaznavanja registriranih spolnih prestopnikov v skupnosti (Cilj registracije spolnih delinkventov je zaščititi okoliške prebivalce pred njihovim morebitnim ponovnim prestopništvom. Pričujoča študija ugotavlja, kolikšen odstotek ljudi, ki stanujejo blizu delinkventa, je seznanjenih s podatki iz registra in z varnostnimi opozorili. Bližnji sosedje domnevno nevarnega storilca so statistično pogostejše seznanjeni z njegovo navzočnostjo kot oddaljeni prebivalci.) - Walsh, W. A.: Pregarjanje spolnih zlorab otrok (V primerjavi z mnogimi sodnopsihološkimi razpravami o položaju otroka

kot žrtve (priče) v kazenskem postopku so empirične raziskave o vplivu dostopnih dokazov na politiko pregona kaznivih dejanj spolne zlorabe otrok slabo zastopane. Piscini ugotavljajo, da na večje število vloženih obtožnih aktov vpliva predvsem dokazni material v obliki osumljenčevega priznanja, materialnih dokazov in prič. Na »pogumnejše« postopanje tožilcev vpliva tudi soobstoje vsaj dveh, medsebojno relativno neodvisnih vrst dokazov.) - Clodfelter, T. A. in drugi: Viktimiziranost v luči spolnega nadlegovanja med odrasčanjem (Spolno nadlegovanje lahko (tudi) med študentsko populacijo vodi v resnejše oblike spolnega nasilja. Članek obravnava različne pojavnne oblike spolnega nadlegovanja v študentskem kampusu in dejavnike (ne)prijavljanja tovrstnih incidentov ter skuša pojasniti etiološke razloge za to vrsto spolne kriminalitete s kriminološkimi teorijami rutinske dejavnosti, teorijo samonadzorovanja (brzdanja) in splošno teorijo kriminala.)

Pripravil Saša Kmet

European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, leto 2010, št.: 2

Borgers, M. J.: Vzajemno priznavanje in Sodišče Evropskih skupnosti: Pomen konsistentne, avtonomne in enotne razlage prava Unije za razvoj načela vzajemnega priznavanja v kazenskih zadevah (Avtorjevo izhodišče je ugotovitev o sproščnem odnosu držav članic EU pri uporabi instrumentov, ki temeljijo na načelu vzajemnega priznavanja v kazenskih zadevah. Razlog za to vidi v neenotnih razlagah besedil okvirnih sklepov. Avtor analizira pristope Sodišča Evropskih skupnosti v konkretnih primerih, v katerih je to utemeljilo in uporabilo načela konsistentne, avtonomne in enotne razlage prava EU.) - Groening, L.: Kazenskopравни sistem ali sistemski deficit? Misli o sistemu kazenskega prava EU (Avtorica v članku analizira elemente nacionalnih, državnih kazenskopravnih sistemov. Kot njihove temeljne značilnosti navaja sistemskost pravil in organizacijo pristojnih institucij, ki ustvarjata monistični sistem. Hkrati morajo tradicionalni sistemi spoštovati načela demokratične legitimnosti in varstva temeljnih pravic posameznikov. Avtorica pristopi k analizi kazenskopravnih pravil, ki nastajajo znotraj EU in poskuša ugotoviti, katere lastnosti to celoto oddaljujejo od državnih, nacionalnih kazenskopravnih sistemov. Tako ugotavlja tri skupine problemov: legitimnost, asimetrijo in pluralnost. Poskuša nakazati, v katero smer naj bi se kazensko pravo EU moralo razvijati, če bi ga želeli približati tradicionalnim razumevanjem kazenskopravnih sistemov.) - Spapens, T.: Makromreže, skupnosti in poslovni proces: integrirani pristop k organiziranemu kriminalu (Avtor predstavlja tri uveljavljene pristope k razlagi organizirane kriminalitete. Prvi, funkcionalni pristop, izvira v ZDA in temelji na predstavi o 24 tesno poveza-

nih mafijskih družinah, z lastnim obredjem in pravili ravnanja ter na družinskih vezeh utemeljeno organizacijo. Drugi pristop je ekonomski, ki v organiziranem kriminalu vidi dejavnik na trgu prepovedanih dobrin, organiziranost pa je primerljiva z podjetji, ki delujejo zakonito. Tretji pristop temelji na konceptu družbenih mrež in vidi organizirani kriminal v ne-hierarhično strukturiranih kriminalnih skupinah, ki so fleksibilne in se povezujejo zaradi različnih kriminalnih podvigov. Avtor poskuša v nadaljevanju predstaviti enovit pristop: organizirani kriminal poskuša pojasniti s pojmom ohlapne in fleksibilne »kriminalne makromreže«, znotraj katere se po potrebi oblikuje kriminalna skupnost, katere pripadniki imajo potrebna znanja za izvedbo kriminalnega podviga, ki odgovarja na povpraševanje ali ponudbo na trgu prepovedanih dobrin.)

Kriminologisches Journal, Weinheim, leto 2010, 42, št. 2:

Sack, F.: Uvodnik: K vrnitvi družbe in države v kriminologijo in kriminalitetno politiko II - Četudi uvodnik, prispevek razkriva stanje sodobne nemške kriminologije, ki jo - tako avtor - preveva metodološki individualizem, zaradi katerega naj bi si nemška kriminologija zatiskala oči pred t.i. kaznovalnim »obratom«, ki je pljusnil tudi v Nemčijo. Avtor navaja tri dejavnike, ki to stanje vzdržujejo in preprečujejo kriminološki znanosti, da bi ozavestila in preučevala tudi kolektivne družbene pojave. Prvi je empirično pogojeno zanikanje pojava oziroma njegovo »bagateliziranje«. Drugi dejavnik je pomanjkljiv pojmovni aparat, ki ga nemška kriminologija priznava kot veljavnega in skozi katerega se »konstruira« družbena resničnost. In tretjič, poskusi preučevanja pojava kaznovalnosti nezadostno povezujejo spoznanja o posameznih udeležencih in programi kriminalitetne politike.) - Wacquant, L.: Rasna stigma v izgradnji ameriške kaznovalne države (Avtor analizira porast zaporniške populacije v ZDA, ki prehaja v »hiperinkarceracijo.« Pri tem ne gre zgolj za obsojence, ki jim je odvzeta prostost; občutno je opazen tudi porast tistih, ki so nadzorovani v okviru pogojnih odpustov. Strukturo zapornikov analizira skozi prizmo razredne in rasne pripadnosti. Ugotavlja, da je naraščanje zaporniške populacije zapozneli odziv na propad geta kot oblike družbene kontrole, hkrati pa služi vzponu neoliberalizma s spodbujanjem labilnega trga dela za neizobraženi postindustrijski delavski razred.)

Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform, Köln, leto 2010, št.: 2

Theile, H.: Hipertrofija kazenskega prava in njene posledice. Primer sporazumevanja o krivdi v gospodarskih kazenskih zadevah (Avtor razpravlja o možnostih in učinkih neposredne

kazenskopravne regulacije družbenih sistemov s kazensko-pravnimi pravili. Pri tem ugotavlja, da regulacija ekonomskega sistema povratno vpliva na kazensko pravo. Potrditev vidi v razmahu sporazumnega zaključevanja postopkov v zadevah gospodarskega kriminala. Praksa sporazumevanja (in končno tudi uzakonitev sporazumov o krivdi v nemškem pravu) kaže, da se pri iskanju pravičnih rešitev oddaljujemo od »zunajprocesnih« virov pravičnosti (konkretnije, od materialnega kazenskega prava) in da vedno bolj težimo k rešitvam, ki jih narekujejo merila t.i. procesne pravičnosti, znotraj posameznih primerov. S tem pa se umika nadzorstvena funkcija kazenskega prava in krepi njegova funkcija reševanja konfliktov.) - Kemme, S.: Kulturna socializacija kot dejavnik odklonskega ravnanja in zlorabe drog pri mladoletnikih na Zahodu in pri muslimanskih mladoletnikih (Avtorica predstavlja izsledke empirične raziskave med mladostniki iz Giessna (Nemčija), Madisona (ZDA) in Izmirja (Turčija). S tem prestopa ustaljene okvirje zahodnjaško naravnanih raziskav mladoletniške kriminalitete. Predpostavlja, da razlike v kulturni socializaciji vodijo v razlike glede stopnje deviantnega vedenja mladoletnikov. Usmeri se na tri dejavnike socializacije: družino, šolo in religijo. Turški mladoletniki naj bi bili v te institucije bolj vključeni, starši pa naj bi delovali bolj avtoritarno. Nasprotno pa naj bi bili njihovi vrstniki na Zahodu manj vključeni v navedene strukture, razmerja s starši pa bolj demokratično-egalitarna. Empirični podatki potrjujejo, da je mladoletniško bagatelno kriminaliteto in zlorabo drog deloma mogoče pripisati prav individualistično naravnani zahodni družbi.

Pripravil Primož Gorkič